

Mesenaatti.me

Sisäministeriö

PL 26

00023 VALTIONEUVOSTO

Hki 28.11.2014

Viite: Lausuntopyyntö 5.11.2014

LAUSUNTO ESITYKSESTÄ UUDEKSI RAHANKERÄYSLAIKSI

Mesenaatti.me on merkittävin kotimainen kansalaisyhteiskunnalle suunnattu joukkorahoituspalvelusta. Mesenaatti.me -palvelun kautta on mahdollista järjestää sekä vastikepohjaisia että lahjoituspohjaisia joukkorahoituskampanjoita. Jälkimmäiset edellyttävät kuitenkin rahoituksen kerääjältä voimassa olevaa rahankeräyslupaa. Poliisihallitus on 14.10.2013 antamassaan lausunnossa katsonut ettei Mesenaatti.me ole luvanvaraisten rahankeräysten osalta rahankeräyslain 14 ja 15 §:ssä tarkoitettu käytännön toimeenpanija. Mesenaatti.me on toisena suomalaisena toimijana yhdessä Invesdor Oy:n kanssa jäsenenä pohjoismaisessa Nordic Crowdfunding Alliancessa joka on Pohjoismaiden neuvoston rahoituksella parantamassa pohjoismaisten kasvuyritysten rahoitusmahdollisuuksia joukkorahoituksen turvin. Vuonna 2013 avatun Mesenaatti.me -alustan kautta on kerätty tähän mennessä rahoitusta 110 hankkeelle yhteensä 470 000 euroa.

Tyypillinen vastikepohjainen joukkorahoitus käynnistyy sillä että rahoituksen hakija lataa joukkorahoituspalvelustalle hankkeen esittelymateriaalin esimerkiksi videon ja tekstin muodossa sekä määrittelee hankkeen minimimitavoitteen sekä käytettävät vastikkeet. Rahoituksen keräysvaiheessa maksut menevät käytetyn maksupalveluyrityksen asiakasvaratilille. Mikäli minimimitavoitetta ei saavuteta maksut palautuvat rahoittajille. Muussa tapauksessa ne tuloutetaan rahoituksen hakijalle joka toimittaa rahoittajille luvatut vastikkeet. Rahoituspalvelustan ylläpitäjä sekä käytetty maksupalveluyritys perivät pienen provision.

Hallituksen esityksen perusteluissa viitataan useissa kohdin joukkorahoitukseen sekä todetaan muun muassa että maailmalla yksi voimakkaimmista rahankeräyksen kehityssuunnista on ollut erilaiset joukkorahoituksen tyyppiset rahankeräyshankkeet. Myös eduskunta hyväksyi vastauksessaan (EV 69/2014) hallituksen esitykseen rahankeräyslain muuttamisesta (HE 6/2014 vp.) lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että rahankeräyslainsäädännön muutostarpeita tarkastellaan myös joukkorahoituksen kehittämis- ja sääntelytarpeiden näkökulmasta. Kuitenkin esitys on joukkorahoituksen kannalta katsottuna vielä raakile ja vaatii

jatkovalmistelua. Joukkorahoituksen kannalta katsottuna valtiovarainministeriössä valmisteltavana olevaa joukkorahoitusta koskevaa säätelyä sekä rahankeräyslainsäädännön uudistusta olisi tässä yhteydessä perusteltua valmistella kiinteämmin yhdessä.

Käsitlemme tässä lausunnossa rahankeräyslain ja joukkorahoituksen kipupisteitä ainoastaan vastikemuotoisen ja lahjoitusmuotoisen joukkorahoituksen osalta sillä laina- ja sijoitusmuotoinen joukkorahoitus eivät sisälly Mesenaatti.me -palvelun valikoimiin.

1. Lahjoitusmuotoinen joukkorahoitus

Lahjoitusmuotoinen joukkorahoitus ei juurikaan eroa perinteisestä rahankeräyksestä, jossa yleisöön vetoamalla kerätään rahaa jonkin nimenomaisen hankkeen mahdollistamiseksi. Rahankeräyksiä on jo parin vuosikymmenen ajan toimeenpantu internetin välityksellä eikä useiden keräysten yhteinen markkinointi ole sekään ole uusi ilmiö. Lahjoitusmuotoisessa joukkorahoituksessa verkkopohjainen alusta ainoastaan kokoaa yhteen useita samanaikaisesti meneillään olevia keräyksiä. Rahankeräyslainsäädännön muutospaineet eivät tältä osin ole niinkään lähtöisin joukkorahoituksesta keräyksen toimeenpanomenetelmänä vaan siitä että kansalaisten yhteiskunnallisen osallistumisen muodot ja tarpeet ovat muuttuneet.

Kansalaiset eivät enää samassa määrin hakeudu suurten keskusjärjestöjen paikallisyhdistyksiin tekemään jopa useamman vuosikymmenen mittaista järjestöuraa. Sen sijaan voidaan aktivoitua oman ajankäytön suomien mahdollisuuksien puitteissa yksittäisen, usein paikallisen, kysymyksen parissa. Rekisteröimätön liike voi syntyä vaikkapa paikallisen leikkipuiston kunnostamisen ympärille.

Rahankeräyslainsäädännön kokonaisuudistuksessa tulisikin arvioida sitä, miten uudistus tukee kansalaisten osallistumismuotojen kehitystä laajemmin. Tältä osin lakiesitys on jopa askel taaksepäin, koska nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa luvan myöntämisen luonteeltaan tilapäiselle rekisteröimättömälle yhteisölle, jollaista voisi edustaa vaikkapa leikkipuiston kunnostamisen ympärille syntynyt asukasliike. Vaikka nykyisin voimassa olevaa rahankeräyslakia koskevissa hallituksen esityksen perusteluissa käytetään tässä yhteydessä esimerkkinä vaaleissa ehdolla olevien henkilöiden tukiryhmiä, muotoilu soveltuu myös muihin luonteeltaan tilapäisiin ryhmiin. Sen sijaan uudessa lakiesityksessä on rajattu rekisteröimättömille yhteisöille mahdollisuus kerätä rahaa vain yksittäisen henkilön tai perheen hyväksi.

Vaikka joukkorahoitus lähtökohtaisesti toimii parhaiten vastikkeellisena, nimenomaan paikallisten hankkeiden kohdalla lahjoitusmuotoinen joukkorahoitus voisi olla käyttökelpoinen malli, kun asukkaat yhdessä rahoittavat vaikka kiipeilytelineen leikkipuistoon, penkit lähikadun varteen tai harrastusvälineitä paikalliseen nuorisotaloon.

Esitystä tulisikin korjata siten, että se mahdollistaisi yksittäisten kansalaisten ja rekisteröimättömien yhdistysten käynnistämien pienten yhteisöllisten hankkeiden rahoituksen

myös keräysvaroin. Varojen kerääminen paikallisiin hankkeisiin tulisi olla mahdollista myös digitaalisia kanavia hyödyntäen.

2. Vastikemuotoinen joukkorahoitus

Kansainvälisen kokemuksen mukaan parhaiten ovat onnistuneet joukkorahoituskampanjat joissa rahoittaja on saanut jonkin konkreettisen vastikkeen. Puhtaasti lahjoitus pohjaisen joukkorahoituksen merkitys on kokonaisuuden nähden vähäinen. Lahjoitus pohjaiselle joukkorahoitukselle voisi kuitenkin olla kysyntää pienten paikallisten hankkeiden mahdollistajana.

Mesenaatti.me -palvelun kokemuksen mukaan tuloksellinen joukkorahoitus on ollut mahdollista myös nykyisten säädösten turvin. Vastikkeellisen joukkorahoituksen kannalta katsottuna voimassa olevan rahankeräyslain ongelmat ilmenevät muun muassa seuraavissa kohdissa joihin tulisi kiinnittää huomiota rahankeräystoimintaa sekä joukkorahoitusta koskevassa sääteltyssä:

- Useissa kansainvälisissä joukkorahoituspalveluissa (mm. Kickstarter ja IndieGoGo) on vastikkeille mahdollista määrittää ainoastaan minimihinta (Rahoittamalla vähintään 20 eurolla saat T-paidan), jolloin rahoittaja voi sijoittaa vapaasti valitsemansa suuremmankin summan. Suomessa tätä ei ole voitu ottaa käyttöön.
- Vastaavasti eräissä kansainvälisissä palveluissa on käytössä vaihtoehto, jossa rahoittaja voi ilmoittaa, että maksettua summaa ei tarvitse palauttaa, vaikka joukkorahoituksen vähimmäistavoite ei toteudu eikä vastikkeita toimiteta. Menettelyä on perusteltu sillä että pelkästä rahoituksen hausta ja hankkeen valmistelusta on aiheutunut kustannuksia.
- Joukkorahoituksessa vastikkeena voi olla esimerkiksi tavara, palvelu, elämys, jäsenyys, osakkuus tai tuotto-osuus. Vastikkeelta on kuitenkin edellytetty vaihdanta-arvoa, ts. vastikkeen tulisi olla jotain sellaista, jonka kuka tahansa siitä kiinnostunut saattaisi ostaa ilmoitettuun hintaan. Tiukan rajauksen vuoksi ulkopuolelle on rajautunut mm. ulkomailla pienien rahoituspanosten kohdalla käytetyt kiitosviestit. Myös kaikkien käytettävissä olevat yhteistä hyvää tuottavat vastikkeet (esimerkiksi lapsilla on mahdollisuus käyttää rahoitettua kiipeilytelinettä) on jouduttu rajaamaan ulos.

3 Eräitä yleisiä huomioita

Lakiesityksen 3 §:ssä todetaan että rahankeräystä ei saa toimeenpanna hyvän tavan vastaisen toiminnan rahoittamiseksi. Vaikka sama muotoilu löytyy nykyisin voimassa olevasta rahankeräyslaista, hyvään tapaan vetoamisen kaltainen vahvasti arvoperusteinen arviointi ei välttämättä ole tätä päivää. Lähtökohtana tulisi olla, että rahankeräys saadaan toimeenpanna laillisen toiminnan rahoittamiseksi. Laajempi tarkoituksenmukaisuusharkinta saattaisi

toisenlaisessa yhteiskunnallisessa ilmapiirissä johtaa tulkintoihin, joissa poikkeavia näkemyksiä edustavien mielipiteenvapautta rajoitettaisiin.

Lakiesitys (5§) tarjoaa mahdollisuuden, missä vapaaehtoisen rahankeräyksen sekä verotuksen roolit sekoittuvat ja normaalisti verorahoituksella katettavia toimintoja siirretään rahoitettavaksi keräysvaroin. Selvyyden vuoksi olisi perusteltua että verotusoikeuden omaavat julkisyhteisöt eivät saisi toimeenpanna rahankeräystä lakisääteisten tehtäviensä rahoittamiseksi.

Rahankeräyksillä on mahdollista ja perusteltua toteuttaa myös pieniä hankkeita silloinkin kun keräyksen toimeenpanijana on tilintarkastusvelvollisuuden piiriin kuuluva yhteisö. Näiden hankkeiden kohdalla saattaa syntyä tilanne jossa jopa puolet keräystuotosta kuluu tilintarkastajan palkkioon. Esityksen 11 §:n 4 momenttia tulisi tarkentaa siten, että tilintarkastajan lausuntoa edellytetään vain tietyn tuottorajan, esimerkiksi 25 000 euroa ylittäneiltä, keräyksiltä tai tilintarkastusvelvollisuuden piiriin kuuluvan rahankeräyksen toimeenpanijan normaaliin tilikautta koskevaan tilintarkastuskertomukseen on sisällytettävä lakiesityksessä ehdotettu maininta ja että tämä lausunto tulisi toimittaa maistraatille tilintarkastuksen valmistuttua.

Esitys rahankeräysten toimeenpanijoiden itsesäätelystä (17 §) on lähtökohtaisesti hyvä. Esitetty kirjaus on kuitenkin sekava. Itsesäätelystä säädettäessä on varottava rakentamasta normaalia vapaata kilpailua rajoittavia mekanismeja, jotka saattavat synnyttää kartelliin rinnastettavia tilanteita. Tällainen tilanne saattaa syntyä muun muassa silloin, kun itsesäätelymen antaa ohjeita rahankeräysten toimeenpanon yhteydessä käytettävien palveluiden hinnoista, hyväksyttävistä toimeenpanijoista tai toimeenpanotavoista. Pykälä olisi selkeämpi mikäli se muotoiltaisiin siten, että rahankeräyksen toimeenpanijan tulisi ilmoitusta tehdessään ilmoittaa minkä yhden tai useamman itsesäätelymen suositukseen kerääjä on sitoutunut vai onko ilmoittaja laatinut oman itsesääteluyhdistelmän.

Yhteisörahoituspalvelu Mesenaatti.me Oy

Laati: Petteri Niskanen, puh: (0400) 908020